

*Навчально-методичні
матеріали*

Петровська Ірина Ігорівна

АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ
*методичні вказівки до підготовки практичних занять
студентів заочної форми навчання*

Івано-Франківськ, 2025

УДК 342.95
ББК 67.301
П 30

Рекомендовано до друку Вченою Радою навчально-наукового юридичного інституту Карпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол №___ від _____ року).

Рецензенти:

- завідувач кафедри конституційного, міжнародного та адміністративного права, канд.юрид.наук, доцент

Розгадовський Володимир Іванович;

- професор кафедри конституційного, міжнародного та адміністративного права, доктор юрид.наук

Книш Віталій Васильович.

Петровська І.І. Адміністративна відповідальність (методичні вказівки до підготовки практичних занять студентів денної форми навчання). Івано-Франківськ: навчально-науковий юридичний інститут Карпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2025. 15 с.

Методичні вказівки розроблені на основі навчального плану підготовки бакалаврів ОС Право та призначені для підготовки до практичних занять з вибіркової навчальної дисципліни «Адміністративна відповідальність», підготовки до здачі змістових модулів та заліку.

В посібнику викладені методичні рекомендації для підготовки кожної з тем спецкурсу, література та нормативно-правові акти, завдання до практичних занять, контрольні питання. До кожної теми поданий перелік літератури, до якого включена монографічна література та інші наукові джерела по темі, що забезпечують поглиблений аналіз відповідних питань.

Посібник призначений для студентів, аспірантів, викладачів.

© Петровська І.І., 2025

© Карпатський національний університет
імені Василя Стефаника, 2025

ВСТУП

Предметом вивчення спецкурсу «Адміністративна відповідальність» є правові відносини, які охоплюються самостійною комплексною галуззю системи права України – адміністративним правом, пов'язані з притягненням до адміністративної відповідальності, їх тлумачення та механізми реалізації.

Навчальна дисципліна «Адміністративна відповідальність» має надзвичайно велике значення для підготовки фахівців з юридичних спеціальностей, оскільки надає необхідні правові основи, без яких неможливе повноцінне засвоєння багатьох знань в галузі адміністративно-правової діяльності органів державної влади щодо притягнення до адміністративної відповідальності, в тому числі й тих, що мають пріоритетне значення у підготовці фахівців в галузі права. Зокрема, це знання у сфері принципів та функцій адміністративної відповідальності, порядку накладення та видів адміністративних стягнень, здійснення провадження у справах про адміністративні правопорушення, тощо. Тому дуже важливо допомогти студентам-правознавцям систематизувати основні загальнотеоретичні правові знання та положення нормативно-правових актів.

У результаті вивчення дисципліни «Адміністративна відповідальність» студенти повинні знати:

- базові поняття інституту адміністративної відповідальності;
- сучасні тенденції у розвитку деліктних відносин;
- організаційно-правові засади діяльності органів державної влади та управління щодо притягнення до адміністративної відповідальності;
- систему джерел інституту адміністративної відповідальності;
- поняття, зміст, форми і методи здійснення провадження про адміністративні правопорушення, види адміністративних стягнень тощо.

Вміти:

- знаходити необхідну адміністративно-деліктну інформацію;
- користуватись першоджерелами та тлумачити адміністративно-правові норми;
- аналізувати нормативно-правові акти з адміністративної відповідальності;
- правильно і доцільно застосовувати нормативну базу на практиці;
- кваліфікувати адміністративні правопорушення.

Проведення лекцій має на меті ознайомлення студентів зі змістом, суттю інституту адміністративної відповідальності. В лекціях викладаються основні теоретичні поняття спецкурсу, акцентується увага на важливих, проблемних моментах, практичних можливостях реалізації законодавчих положень тощо. Вони покликані дати загальні знання основних положень адміністративно-деліктного права, полегшити вивчення дисципліни, забезпечити правильний аналіз адміністративно-правових норм, їх тлумачення і застосування.

В процесі проведення семінарських (практичних) занять забезпечується детальніше розуміння норм інституту адміністративно-деліктного права, їх теоретичного підґрунтя, системний аналіз механізмів реалізації, самостійне вміння тлумачити і застосовувати адміністративно-правові приписи студентами.

У результаті проведення практичних (семінарських) занять студенти повинні:

знати :

- проблемні питання теорії і практики правового регулювання адміністративно-деліктних відносин;
- зміст законів та підзаконних нормативно-правових актів, що регулюють ці відносини;
- структуру і зміст основних категорій у системі адміністративної відповідальності;

- правове регулювання адміністративно-деліктних відносин;

вміти:

- здійснювати комплексний аналіз адміністративно-правових норм;
- давати кваліфікацію адміністративно-деліктним відносинам на підставі системного тлумачення правових норм;
- вміти правильно застосовувати приписи адміністративного законодавства;
- готувати правові документи з питань застосування норм адміністративного права.

Практичні заняття зі спецкурсу «Адміністративна відповідальність» розроблено відповідно до програми та навчального плану навчальної дисципліни. Для опрацювання курсу/навчальної дисципліни важливо забезпечити правильну організацію як безпосереднього проведення семінарських занять, так і самостійної роботи студентів при підготовці до них. При цьому, основною метою є глибше, детальніше розуміння норм фінансового законодавства, їх теоретичного підґрунтя, системний аналіз механізмів реалізації, вміння тлумачити і застосовувати фінансово-правові приписи.

До кожної теми пропонується перелік наукової літератури, ознайомлення з якою сприятиме правильному та ґрунтовному засвоєнню теми. Також, наводиться перелік нормативно-правових актів, які становлять необхідну законодавчу базу регулювання фінансових правовідносин.

До всіх тем семінарських занять подається перелік питань, які будуть розглядатися, а також контрольні питання, відповідь на які вимагає від студентів самостійно мислити в площині теми, яка ними вивчається. До ряду тем семінарських занять включені практичні завдання (тести, задачі), які передбачають юридичний аналіз відносин, кваліфікацію юридичних фактів, вирішення правових конфліктів, конкретних ситуацій. Для правильного виконання таких завдань, студентам необхідно, в першу чергу, проаналізувати коло відносин, які склалися, та вибрати правові норми, що

підходять для врегулювання в даному випадку. Якщо від студентів вимагається здійснення правової кваліфікація, необхідно провести юридичну оцінку фактичних обставин справи шляхом віднесення конкретного випадку до сфери дії певних юридичних норм. Відповідь на задачі, в яких пропонується розв'язати конкретну проблемну ситуацію, повинна бути обґрунтованою, з посиланням на норми законодавства.

При підготовці до семінарських занять, студентам рекомендується робити певні нотатки чи розгорнуті плани відповіді по кожному питанню. Також, з врахуванням індивідуальних здібностей, слід у найбільш зручній формі підготувати відповіді на контрольні питання та практичні завдання. Зокрема, занотувати формулювання відповідей в зошиті, вказати номери статей, їх положення. При розв'язанні практичних завдань необхідно записувати відповіді на задачі, тести, правові висновки по справі, для того, щоб надати змогу викладачу оцінити рівень підготовки до заняття та засвоєння матеріалу.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №1
ТЕМА 1. ПОНЯТТЯ ТА ОЗНАКИ АДМІНІСТРАТИВНОЇ
ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ. МІСЦЕ АДМІНІСТРАТИВНОЇ
ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ СЕРЕД ІНШИХ ВИДІВ ЮРИДИЧНОЇ
ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ТА СЕРЕД ВІДНОСИН, ЯКІ Є ПРЕДМЕТОМ
ВИВЧЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА

Для опрацювання даної теми практичного заняття необхідно визначити дефініцію адміністративної відповідальності, виокремити ознаки, які відмежовують адміністративну відповідальність від інших видів відповідальності.

Для успішного засвоєння матеріалу потрібно визначити відносини, які є предметом вивчення адміністративного права, а також місце адміністративної відповідальності серед відносин, які є предметом вивчення адміністративного права.

Питання для обговорення:

1. Адміністративна відповідальність як вид юридичної відповідальності.
2. Ознаки та підстави адміністративної відповідальності.
3. Порівняльний аналіз адміністративної відповідальності з іншими видами юридичної відповідальності.
4. Відносини адміністративної відповідальності серед відносин, які регулює предмет адміністративного права.

Контрольні питання:

1. Які складові предмета українського адміністративного права?
2. Охарактеризуйте сутність категорії «публічна адміністрація».
3. Сутність категорії «відносини адміністративних зобов'язань».
4. Адміністративна відповідальність у предметі адміністративного права.

Практичні (тестові) завдання (знайти одну правильну відповідь):

1. До предмету адміністративного права відносять відносини:
 - а) публічного управління; адміністративних послуг;
 - б) відповідальності публічної адміністрації за неправомірні дії або бездіяльність;
 - в) відповідальності суб'єктів суспільства (індивідуальних і колективних) за порушення встановленого публічною адміністрацією порядку і правил;
 - г) всі вищезазначені групи відносин.
2. Історично адміністративні проступки походять від...
 - а) кримінальної відповідальності;
 - б) цивільно-правової відповідальності;
 - в) дисциплінарної відповідальності;
 - г) малозначних кримінально-караних діянь.

Література:

- ✓ Адміністративне право України. Повний курс : підручник / Галунько В., Діхтієвський П., Кузьменко О., Стеценко С. та ін. Видання друге. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2019. 520 с. URL: <http://sipl.com.ua/wp->

content/uploads/2019/02/%D0%90%D0%9F%D0%A3-%D0%BC%D0%B0%D0%BA%D0%B5%D1%82-26.02.2019.pdf

✓ Адміністративне право України. Повний курс: підручник / за ред. В. Галунька, О. Правоторової. Видання третє. Київ: Академія адміністративно-правових наук, 2020. 466с. URL: <http://sipl.com.ua/wp-content/uploads/2020/03/%D0%90%D0%B4%D0%BC%D1%96%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D0%B5-%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE-%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8.-%D0%9F%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%B9-%D0%BA%D1%83%D1%80%D1%81-%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA-2020.pdf>

✓ Кузьменко О. Курс адміністративного права України: підручник / за заг. ред. Колпакова В., Кузьменко О., Пастуха І.Д. Київ: Юрінком Інтер, 2013. 912 с.

✓ Колпаков В. Деліктний феномен в адміністративному праві України : дис. на здоб. наук. ступ. докт. юрид. наук зі спец. 12.00.07 теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право, Київ: Національна академія внутрішніх прав, 2005. 454 с.

✓ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Наук.-практ. коментар / Р. А. Калюжний, А. Т. Комзюк, О. О. Погрібний та ін. К.: Правова єдність, 2008. 781с.

✓ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Наук.-практ. коментар / за заг.ред. А.С. Васильєва, О.І. Миколенка . Х. : ТОВ «Одіссей», 2010. 1024 с.

✓ Кузьменко О. Адміністративна відповідальність та провадження в справах про адміністративні правопорушення: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2016. 388 с.

✓ Колпаков В.К. Адміністративна відповідальність (адміністративно-деліктне право) : навч. пос. – К. : Юрінком Інтер, 2008. 256 с.

✓ Лук'янець Д. М. Інститут адміністративної відповідальності: проблеми розвитку: Монографія. К.: ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2001. 220 с.

✓ Ляхович У.І. Адміністративна відповідальність. Івано-Франківськ : Видавництво Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2010. 170 с.

✓ Матіос А.В. Адміністративна відповідальність посадових осіб. К.: Знання, 2007. 223 с.

Нормативно-правові акти:

✓ Конституція України від 28.06.1996.

✓ **Кодекс України про адміністративні правопорушення:** Введений в дію Постановою Верховної Ради Української РСР від 07.12.1984 зі змінами та

доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (статті 1-212²⁴) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80732-10#Text> (статті 213-330)

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 2

ТЕМА 5. ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Дане практичне заняття спецкурсу присвячено характеристиці провадження у справах про адміністративні правопорушення або адміністративно-деліктного провадження. Студентам необхідно визначити та проаналізувати заходи забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення, умови і порядок їх застосування.

Для успішного засвоєння навчального матеріалу варто проаналізувати структуру провадження у справах про адміністративні правопорушення: його стадії та етапи, процесуальні дії. Необхідно надати характеристику кожній з стадій, визначити процесуальні документи, які приймаються на кожній зі стадій.

Питання для обговорення:

1. Поняття адміністративно-деліктного провадження.
2. Принципи адміністративно-деліктного провадження.
3. Заходи забезпечення адміністративно-деліктного провадження:
 - 3.1. Загальна характеристика заходів забезпечення адміністративно-деліктного провадження;
 - 3.2. Доставлення порушника;
 - 3.3. Адміністративне затримання;
 - 3.4. Особистий огляд і огляд речей;
 - 3.5. Вилучення речей і документів;
 - 3.6. Відсторонення водіїв від керування транспортними засобами, річковими і маломірними суднами та огляд на стан сп'яніння;
 - 3.7. Привід та інші заходи забезпечення провадження у справах про адміністративні проступки.
4. Система суб'єктів адміністративно-деліктного провадження.
5. Характеристика суб'єктів адміністративно-деліктного провадження:
 - 5.1. Компетентні органи і особи, наділені правом на владні дії (акти), що впливають на рух і долю справи;
 - 5.2. Суб'єкти, що мають особистий інтерес у справі;
 - 5.3. Суб'єкти, що сприяють встановленню об'єктивної істини шляхом надання відомої їм інформації про обставини правопорушення;
 - 5.4. Суб'єкти, які мають спеціальні знання і залучаються для дослідження фактичних даних, що фігурують у справі;
 - 5.5. Суб'єкти, що засвідчують важливі для встановлення об'єктивної істини факти, дії, обставини;
 - 5.6. Суб'єкти, що сприяють виконанню постанови у справі.
6. Стадії адміністративно-деліктного провадження.

- 6.1. Поняття стадії адміністративно-деліктного провадження;
- 6.2. Характеристика стадій адміністративно-деліктного провадження.

Контрольні питання:

1. Зміст провадження у справах про адміністративні правопорушення.
2. Завдання і принципи провадження у справах про адміністративні правопорушення.
3. Обставини, що виключають провадження у справі про адміністративне правопорушення.
4. Учасники провадження у справах про адміністративні правопорушення, їх права і обов'язки.
5. Особи, які мають право складати протоколи про адміністративні правопорушення. Зміст протоколу про адміністративне правопорушення.
6. Заходи забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення.
7. Назвіть строки в адміністративно-деліктних провадженнях.
8. Стадії провадження у справах про адміністративні правопорушення.

Практичні (тестові) завдання (*вибрати з запропонованих варіантів, ті які на Вашу думку є правильними*):

1. Визначте суб'єктів, які уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення:

- Адміністративна комісія при виконавчому комітеті сільської ради.
- Селищна рада.
- Районний суд.
- Начальник органу внутрішніх справ.
- Виконавчий комітет міської ради.
- Адміністративна комісія при виконавчому комітеті міської ради.
- Комісія по боротьбі з пияцтвом при державному підприємстві.
- Виконавчий комітет сільської ради.
- Керівник добровільної народної дружини з охорони громадського порядку.
- Начальник лінійного пункту міліції.
- Міський голова.
- Начальник пасажирського поїзду.
- Наглядова рада обласної держадміністрації.
- Суддя міського суду.
- Комісія у справах неповнолітніх виконавчого комітету міської ради.
- Начальник трамвайно-тролейбусного депо.

2. Назвіть стадії провадження у справах про адміністративні правопорушення:

- виявлення правопорушень;
- опротестування постанови у справі;
- порушення справи;
- попередня перевірка фактів;

- оперативність розгляду справи;
- розгляд справи;
- оскарження постанови у справі;
- виконання постанови у справі;
- адміністративне затримання;
- винесення постанови у справі;
- адміністративне розслідування;
- оскарження рішення у справі;
- огляд речей;
- звернення постанови у справі до виконання;
- вилучення речей і документів;
- перегляд постанови у справі.

3. Визначте підстави для припинення виконання постанови про накладення адміністративного стягнення.

- Минуло понад два місяці з моменту вчинення адміністративного правопорушення.
- Постанову про накладення адміністративного стягнення не було звернуто до виконання більше трьох місяців.
- Оскарження постанови потерпілим у справі.
- Оскарження постанови особою, щодо якої постанову винесено.
- Хвороба особи, щодо якої винесено таку постанову.

4. При розгляді яких справ обов'язкова присутність особи, що притягається до відповідальності?

- Жорстоке поводження з тваринами.
- Дрібне розкрадання державного або колективного майна.
- Самовільне сінокосіння.
- Забір води з порушенням планів водокористування.
- Неправомірне використання державного майна.
- Пересилання наркотичних засобів без мети збуту в невеликих розмірах.
- Торгівля з рук у невстановлених місцях.
- Знищення або пошкодження полезахисних лісових смуг.
- Забір води з порушенням планів водокористування.
- Злісна непокора законній вимозі працівника міліції.
- Розпивання спиртних напоїв на вулицях.
- Дрібне викрадення чужого майна шляхом розтрати.

5. Положення яких статей КУпАП необхідно аналізувати і враховувати при вирішенні питання про відповідальність за:

- доведення неповнолітнього до стану сп'яніння;
- дрібне хуліганство з боку військовослужбовця;
- вчинення дрібного розкрадання 15-річною особою;
- незаконне зберігання наркотичних засобів у невеликих розмірах 17-річною особою;
- неявку на виклик у військовий комісаріат без поважних причин;

- використання посадовою особою в особистих цілях наданого їй у службові користування транспорту;
- порушення правил про валютні операції з боку іноземця;
- вчинення посадовою особою корупційного діяння;
- порушення тиші в громадських місцях.

Література:

✓ Адміністративне право України. Повний курс : підручник / Галуцько В., Діхтієвський П., Кузьменко О., Стеценко С. та ін. Видання друге. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2019. 520 с. URL: <http://sipl.com.ua/wp-content/uploads/2019/02/%D0%90%D0%9F%D0%A3-%D0%BC%D0%B0%D0%BA%D0%B5%D1%82-26.02.2019.pdf>

✓ Адміністративне право України. Повний курс: підручник / за ред. В. Галуцька, О. Правоторової. Видання третє. Київ: Академія адміністративно-правових наук, 2020. 466с. URL: <http://sipl.com.ua/wp-content/uploads/2020/03/%D0%90%D0%B4%D0%BC%D1%96%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D0%B5-%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE-%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8.-%D0%9F%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%B9-%D0%BA%D1%83%D1%80%D1%81-%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA-2020.pdf>

✓ Кузьменко О. Курс адміністративного права України: підручник / за заг. ред. Колпакова В., Кузьменко О., Пастуха І.Д. Київ: Юрінком Інтер, 2013. 912 с.

✓ Колпаков В. Деліктний феномен в адміністративному праві України : дис. на здоб. наук. ступ. докт. юрид. наук зі спец. 12.00.07 теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право, Київ: Національна академія внутрішніх прав, 2005. 454 с.

✓ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Наук.-практ. коментар / Р. А. Калюжний, А. Т. Комзюк, О. О. Погрібний та ін. К.: Правова єдність, 2008. 781с.

✓ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Наук.-практ. коментар / за заг.ред. А.С. Васильєва, О.І. Миколенка . Х. : ТОВ «Одіссей», 2010. 1024 с.

✓ Кузьменко О. Адміністративна відповідальність та провадження в справах про адміністративні правопорушення: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2016. 388 с.

✓ Колпаков В.К. Адміністративна відповідальність (адміністративно-деліктне право) : навч. пос. – К. : Юрінком Інтер, 2008. 256 с.

✓ Лук'янець Д. М. Інститут адміністративної відповідальності: проблеми розвитку: Монографія. К.: ін-т держави і права ім. В. М. Корещького НАН України, 2001. 220 с.

✓ Ляхович У.І. Адміністративна відповідальність. Івано-Франківськ : Видавництво Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2010. 170 с.

✓ Матіос А.В. Адміністративна відповідальність посадових осіб. К.: Знання, 2007. 223 с.

Нормативно-правові акти:

✓ Конституція України від 28.06.1996.

✓ **Кодекс України про адміністративні правопорушення:** Введений в дію Постановою Верховної Ради Української РСР від 07.12,1984 зі змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (статті 1-212²⁴) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80732-10#Text> (статті 213-330)

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Авер'янов В. Б. Демократизація адміністративного права - ключове завдання його реформування. *Державне управління: проблеми адміністративно-правової теорії та практики*. К.: Факт, 2003. С. 35-39.
2. Адміністративне право України. Підр. / за заг.ред. Ю.П. Битяка К. : Юрінком Інтер. 2007. 544 с.
3. Адміністративне право України : Академічний курс : Підр. У 2 Т. Т.1. Заг. част. / ред. кол. Авер'янов В.К. 2004. 584 с.
4. Бандурка О. М. Тищенко М. М. Адміністративний процес: Підручник для вищих навчальних закладів., рос. мовою. К.: Літера ЛТД, 2001. 336 с.
5. Бородін І. Л. Адміністративно-юрисдикційний процес: Монографія. К.: Алерта, 2007. 184 с.
6. Ващенко С. В., Поліщук В. К. Адміністративна відповідальність: Навч. посібник. Запоріжжя: Юрид. ін-т МВС України, 2001. 142 с.
7. Інструкція про порядок направлення громадян для огляду на стан сп'яніння в заклади охорони здоров'я та проведення огляду з використанням технічних засобів: Затверджена наказом Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства охорони здоров'я України та Міністерства юстиції України від 24 лютого 1995 року № 114/38/15-36-18.
8. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 6 липня 2005 р., № 2747-ІУ // Відомості Верховної Ради України. - 2005. - № 35 (№ 35-36, 37). - Ст. 446 з подальшими змінами.
9. Коломоєць Т. О. Адміністративний примус у публічному праві України: теорія, досвід та практика реалізації: Монографія / За заг. ред. В. К. Шкарупи. Запоріжжя: Поліграф, 2004. 404 с.
10. Коломоєць Т. О. Штрафи за законодавством про адміністративні правопорушення України: Монографія. Запоріжжя: ВЕРЖЕ, 2000. 240 с.
11. Лук'янець Д. М. Адміністративно-деліктні відносини в Україні: теорія та практика правового регулювання: Монографія. Суми: Університетська книга, 2006. 367с.
12. Лук'янець Д. М. Інститут адміністративної відповідальності: проблеми розвитку: Монографія. К.: ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2001. 220 с.
13. Остапенко О. І., Остапенко Л. О. Адміністративно-правовий захист встановленого порядку в Україні: Навч. посібник. Львів: ЛДУВС 2008. 345 с.
14. Положення про порядок продажу, придбання, реєстрації, обліку і застосування, спеціальних засобів самооборони, заряджених речовинами сльозоточивої та дратівної дії: Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 7 вересня 1993 р. № 706.
15. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/>

16. Петровська І. І. Адміністративна відповідальність: матеріали до хрестоматії з дисципліни. Івано-Франківськ : НБ ПНУ, 2019. 17 с. URL: <http://lib.pnu.edu.ua/read.php?id=8865>

17. Адміністративне право України: підручник / за заг. ред. В.М. Гарашука, Харків: Право, 2017. 174 с

18. Крижановська Вікторія Анатоліївна. Адміністративна відповідальність в адміністративному праві України: сучасне розуміння, нові підходи. Дисерт 12.00.07. Львів. 2016. 258 с URL: http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/34561/4/dys_kryzhanovska.pdf

19. Літошенко Олена Святославівна. Адміністративна відповідальність в системі юридичної відповідальності.. Дисерт. канд. юрид.наук 12.00.07 ... 2004. КНЕУ (витяги). URL: <https://mydisser.com/dfiles/13318378.doc>

20. Адміністративна відповідальність за порушення митних правил: Навчальний посібник/ За заг. ред. В.В. Ченцова. Дніпропетровськ: АМСУ, 2010. 211 с. URL:

<http://biblio.umsf.dp.ua/jspui/bitstream/123456789/2304/1/%d0%9a%d1%83%d0%b2%d0%b0%d0%ba%d1%96%d0%bd%20%d0%a1.%d0%92.%20%d0%9d%d0%b0%d0%b2%d1%87%20%d0%bf%d0%be%d1%81%d1%96%d0%b1%20%d0%90%d0%92%20%d0%b7%d0%b0%20%d0%9f%d0%9c%d0%9f.doc>

21. Савіцький Р.С. Адміністративна відповідальність за правопорушення у сфері містобудівної діяльності: поняття та особливості застосування. Науковий вісник Академії муніципального управління: Серія «ПРАВО», Випуск 2, 2015. С.157-166. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Nvamu_pr_2015_2_26.pdf

22. Туркот М. Розмежування адміністративної і дисциплінарної відповідальності військовослужбовців. Вісник Національної академії прокуратури України № 1(47)'2017. С. 40-47. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Vnapu_2017_1_8.pdf

23. Шкарпицька В.К. Адміністративна відповідальність військовослужбовців в Україні. «YoungScientist» №6 (58) June, 2018. P. 31-34. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/6/8.pdf>

24. Шульга Є.В. Теоретико-правові підходи до поняття системи адміністративних стягнень. Електронне наукове фахове видання «Юридичний науковий електронний журнал». No 2, 2018. С. 168-172. URL: http://www.lsej.org.ua/2_2018/2_2018.pdf

25. Горбач Оксана Володимирівна. Адміністративна відповідальність неповнолітніх, батьків або осіб, які їх замінюють. Дис канд.юрид.наук. 12.00.07 ... Київ 2006 (витяги). URL: <https://mydisser.com/dfiles/68872040.doc>

26. Сидельніков О.Д., Кисилевич О.В. Зарубіжний досвід законодавчого регулювання адміністративної відповідальності. «Молодий вчений» No 4 (56)

квітень,

2018.С.84-87.

URL:

<http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/4/21.pdf>

Інформаційні ресурси

1. Локальна внутрішня університетська мережа.

<http://lib.pnu.edu.ua/elibrary.php>

2. Верховна Рада України <http://zakon3.rada.gov.ua/laws>

3. Кабінет Міністрів України <http://www.kmu.gov.ua/control/>

4. Міністерство внутрішніх справ України <http://mvs.gov.ua/>

7. Міністерство юстиції України <https://minjust.gov.ua/>

При підготовці до занять також можна використовувати інші наукові та статистичні джерела, чинні нормативно-правові акти й інформацію з офіційних веб-сторінок органів публічної влади